

Kuiv sügiskuu lasi kartuleid võtta

Ain Kallis

meteoroloog

Septembrikuu üllatas ebahariliku kuivusega. Oli ka neid, kes seda ette ennustasid. Juba augusti keskel ütles mu keskmine poeg: "Pane tähele, kui kool algab, läheb ilm ilusaks!". Septembri esimene vihm tuligi alles üheksandal kuupäeval. Edasi, tõsi küll, sadas Tartumaal peaaegu iga päev natuke, kuid kuu lõpukolmandik oli jälle kuiv. Ka päikest oli rohkem kui tavaliselt. Kokku loeti vihma millimeetreid Tõravere ilmajaamas vaid 28,9, mis teeb alla poole kuunormi.

Tänavusest vähem vihma on sel kuul tulnud Tartu kandis viimasel poolsajandil vaid viiel aastal. Näiteks 1967. aastal 16 millimeetrit.

Septembri lõpus või oktoobri alguses on kaunis sageli nädal-paar kestev periood, mis pidavat meeldima õrnema soo eakamaile esindajaile – ilm pole kuum, kuid soe ning vihma on harva. Sellist antitsükloonaalset olukorda nimetatakse maailmas mitmeti – "babje leto" Venemaal ja "indiaanisuvi" Põhja-Ameerikas. Kesk-Venemaal oli vanasti komme tähistada külapidudega suve tagasitulekut isegi kindlal kuupäeval – 14. septembril. Professor Heino Toominga arvates kutsuti seda ajavahemikku nii seepärast, et siis tehti põllul ära veel ripakile jäänud tööd, mis oligi vanemate naiste ülesanne.

Paljudel aastatel on esimese sügiskuu õhutemperatuur tõusnud päris kõrgele, nii oli see 1938. aastal Võrus 28,9 ja Pärnus 28,0 ning 1992. aastal Tartus 30,3 kraadi. Tänavu oli kõige soojem kuu keskpaik, kui Pärnus mõõdeti õhusooja maksimumiks 13. kuupäeval 24,0 kraadi. Jahedam oli kolmas kümnapäevak, kui mitmel pool – Türil, Jõgeval, Mustvees – langes hommikutundidel temperatuur isegi kahe meetri kõrgusel -2,1 kuni -2,3 kraadile. Kuu keskmiseks õhutemperatuuriks arvutasid Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituudi agrometeoroloogid 11,5 kraadi, mis on 0,7 kraadi normist kõrgem. Võrdluseks võiks tuua, et möödunud aasta septembris oli kuu keskmine õhutemperatuur 11,0 kraadi.

Mihklipäeval, 29. septembril oli kuiv, parajalt soe ilm. Puud olid lehes, mis vanarahva tarkuse järgi peaks näitama, et ka aprilli lõpu poole on puud juba lehes.

Kui meie võisime oma septembriga isegi rahul olla, siis mujal märatsesid orkaanid ning rohked sajud uputasid linnu ja külasid.

Kui Kariibi merel lõpetas oma tegevuse Bonnie, alustas varsti oma laastamistööd märksa tugevam Georges, mis hävitas tuhandeid maju ja sadu hektareid istandusi. Tugevad üleujutused tabasid samuti Belgiat, Hollandit ja Lõuna-Mehhikot.

Nagu ikka, rasis troopiline tsüklon raskelt Bangladeshi, kus jäid 25 miljonit inimest koduta ning viissada hukkus.